

AYNI YÖREDE BULUNAN 242 BİREYİN PROTETİK MUAYENE BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hüsnü YAVUZYLMAZ* Celil DİNÇER** M. Emin TOPÇU***

Koruyucu hekimliğin, tedavi hekimliğine oranla hem sağlık hem de ekonomik açıdan yararları tartışılmaz bir gerçektir. Toplumun koruyucu dişhekimliği yönünden değerlendirilmesinde istatistiksel veriler, uygulama ve planlamalar için en güvenilir bilimsel kaynaklardır. İstatistiksel veriler ne kadar çok kaynağı değerlendiriyorsa sonuçlar o kadar yeterli olacaktır. Ağız ve diş sağlığını değerlendiren istatistiksel çalışmalarda yaş, cins, beslenme ve sosyal ortamın mümkün olduğunca sabitleştirilmesi sonuçların başarısına etken önemli faktörlerdendir.

Diş kayıplarının en önemli nedeni diş çürükleri ve periodontal hastalıklar olarak bilinmektedir. Heriki hastalık türü de ağız hijyeni ile doğrudan ilişkidir.

İlgili literatür incelendiğinde dişhekimliğini ilgilendiren çeşitli istatistiksel değerlendirmelerin varlığı dikkati çekmektedir. Ancak bunların büyük çoğunluğu sadece çürük ve periodontal problemler yönünden değerlendirmeleri kapsamakta; protetik yönden değerlendirmelerin ise son derece kısıtlı olduğu dikkati çekmektedir. Bu amaçla araştırmada aynı yörede yaşayan bir grup bireyde DMF indeksinin yanısıra protetik tedaviye bağlı olarak ağız hijyeni değerlendirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Elazığ Askeri Hastahanesi Diş Servisine başvuran, yaşları 0-70 arasında değişen 137 kadın; 105 erkek olmak üzere toplam 242 birey üzerinde yapılmıştır (Tablo I).

{ *) G.Ü. Dişhek. Fak. Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı Bşk., Prof. Dr.

[.**.] G.Ü. Dişhek. Fak. Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı Öğr. Gör., Dr. Dt.

{***) Elazığ Askeri Hst. Diş Seksiyonu Bşk., Dr. Dt.

PROTETİK MUAYENE BULGULARI

T A B L O — I

YAŞ	0-11	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70
KADIN	8	23	41	21	21	17	6
ERKEK	9	18	26	20	8	13	11
TOPLAM	17	41	67	41	29	30	17

Araştırmada özel olarak hazırlanan anket formları kullanılmıştır. Bireylerin klinik muayeneleri reflektör ışığında, ayna, sond ve presel kullanılarak yapılmıştır. Bu muayenelerde ağız ve dişlerin genel durumları değerlendirilmiştir. Dişlerin toplam sayıları 0-11 yaş grubu için 20; 11-20 yaş grubu için 28; diğer gruplar için ise 32 olarak belirlenmiş ve değerlendirmeye alınmıştır.

DMF indeksi Dünya Sağlık Teşkilâtı nca belirlenen esaslara uygun olarak saptanmıştır (5). Bireylerde ağız bakımı iyi ve kötü şeklinde belirlenerek protetik tedavi kullanımı ile ilişkileri incelenmiştir.

BULGULAR

Toplam 242 bireyin genel muayeneleri sonucu olması gereken 7376 dişe karşılık 5541 (% 75) varolan diş gözlenmiştir. Kayıp dişler 1835 (% 25); çürük dişler 179 [% 3]; çekimi gereken dişler ise 155 (% 3) adet olarak belirlenmiştir. Dolgulu olan 292 diş, sağlam dişler arasında sayılarak; sağlam diş sayısı 5207 (% 94) saptanmıştır (Tablo II).

TABLO II — Dişlerin Genel Değerlendirilmeleri

Toplam Birey	Toplam diş sayısı		Çürük dişler	Kayıp dişler	Dolgulu dişler	Çekimi Gereken dişler	Sağlam dişler	Çürük, eksik dişli olan birey
	Olması Gereken	Var olan						
242	7376	5541	179	1835	292	155	5207	29
%	100	100	3	25	5	3	94	11,98

Yaşları 0-70 arasında değişen bireylerin çürük prevalans oranı 88,02 olarak belirlenmiştir. Kişi başına düşen çürük diş sayısı D = 0,74; kayıp diş sayısı M = 7,58; dolgulu diş sayısı F = 1,20 olarak bulunmuş, buna göre DMF = 9,52 olarak hesaplanmıştır (Tablo III).

TABLO III — Çürük Prevalans Oranı ve DMF İndeksi Değerleri.

Bireyler		Çürük Prevalans Oranı	(D) Çürük Oranı	(M) Kayıp Oranı	(F) Dolgu Oranı	DMF
Sayı	Yaş					
242	0 - 70	88,02	0,74	7,58	1,20	9,52

Bireyler kullandıkları protetik tedavi türüne göre, kron-köprü protezi kullananlar; hareketli protez kullananlar; her iki protetik tedavi türünü birlikte kullananlar ve herhangi bir protetik tedavi türünü kullanmayanlar şeklinde dört grup halinde değerlendirilmiştir. Bu gruplar, bireylerin iyi ve kötü şeklinde nitelendirilen ağız bakımı kriterleri ile birlikte değerlendirilmeye alınmıştır. Buna göre herhangi bir protetik tedavi türü kullanmayan 139 bireyden 88'i iyi ağız hijyenine; 52'si kötü ağız hijyenine sahiptir. Yalnız kron-köprü protezi kullanan toplam 39 bireyden 22'sinin ağız hijyenleri iyi; 17'sinin ise ağız hijyenleri kötüdür. Yalnız hareketli protez kullanan toplam 38 bireyin 18'inde iyi; 20'sinde ise kötü ağız hijyenine rastlanmıştır. Heriki protetik tedavi türünü birlikte kullanan toplam 25 bireyden 12'sinde iyi; 13'ünde ise kötü ağız hijyeni görülmüştür. Genel değerlendirmede toplam 242 bireyden ağız hijyeni iyi olan 140 birey; ağız hijyeni kötü olan 102 birey saptanmıştır (Tablo IV).

TABLO IV — Protetik Tedavi Türlerine Göre Ağız Hijyeni Değerlendirmesi.

Ağız Hijyeni		Protetik Tedavi Kullanmayan	Yalnız Kron-Köprü Protezi Kullanan	Yalnız Hareketli Protez Kullanan	Heriki-Protetik Tedavi Türünü Birlikte Kullanan	TOPLAM
		İyi	88	22	18	12
Kötü		52	17	20	13	102

TARTIŞMA ve SONUÇ

Dişhekimiği literatüründe ağız hijyeni değerlendirmeleri ile ilgili araştırmaların birçoğu çürük ve periodontal problemlerin varlığını kapsamaktadır. Özellikle ülkemizde rutin ağız muayene bulgularının yanısıra mevcut protezlerin ve bunların değerlendirilmeleri ile ilgili çalışmaların son derece kısıtlı olduğu dikkati çekmektedir.

Araştırmada 242 bireyin mevcut 5541 dişi ve kullanılan protez türleri değerlendirilmiştir. Bireylerde çeşitli nedenlerle olan diş kaybının % 25 olduğu belirlenmiştir. Muayene edilen bireylerin çürük oranlarının $D=0,74$ olarak bulunması ortalama olarak her bireyde 1 çürük diş varlığını belirlemektedir. Dolgulu diş oranı da $F=1,20$ bu bulguya yakın olarak belirlenmiştir. Kayıp diş oranının $M=7,58$ olarak bulunması araştırma bireylerinin yaş sınırındaki farklılığa bağlanabilir. Araştırmada uyguladığımız DMF indeksi ile ilgili bulguları değerlendiren Bayırlı ve Curilovic (1); Bayırlı, Güler ve Aşçı (2); Bayırlı, Gürbüz ve Sayar (3) ve Gürkan (4)'ün çalışma sonuçları kıyaslandığında araştırmamızda bulunan değerlerin biraz daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Hiç protetik tedavi kullanmayan 139 bireyden 88'i iyi ağız hijyenine 52'si ise yetersiz ağız hijyenine sahip bulunmuştur. Yalnız kron-köprü protezi kullanan 39 birey ve yalnız hareketli protez kullanan 38 birey ağız hijyeni yönünden kıyaslandığında hareketli protez kullanan bireylerde az da olsa ağız hijyeni yönünden yetersizlik belirlenmesi bu tür protetik tedavilerin özellikle doğal diş arkı dışında şekillendirilen bölümlerinin, gıda artıklarının sıkışma ya da birikimine ve sonuçta plak teşekkülüne neden olmalarıyla açıklanabilir. Kron-köprü protezlerindeki yapımlarda ise doğal ve yapay dişlerin uyumlu ilişkilerde olması embraşürlerde gıda artıklarının sıkışma ya da birikmesinin engellenmesi, kenar sonlanma bölgelerinin doğal yapılarla olan uyumlu devamlılığı önemli faktörlerdir. Heriki protetik tedavi türünü birlikte kullanan hastaların ortalama % 50 oranında kötü ağız hijyenine sahip olmaları protetik tedaviler arasında yapım şekliyle çok hastaların ağız hijyeni yönünden yapım sonrası motive edilmelerindeki yetersizliğe bağlı olabilir.

Gerek kron-köprü protezleri, gerekse hareketli protezlerin fonasyon, fonksiyon ve estetik yeterliliklerinin yanısıra yüzey düzgünlüğü ve biyolojik uyum yönünden yeterli düzeyde şekillendirilmeleri, hasta ağız

zına uygulandıktan sonra oluşturacakları hijyenik problemleri minimum düzeye indirecek önemli verilerdir. Protezlerin hangi tür olursa olsun ağız hijyeni yönünden engel yaratmayacak biçimde şekillendirilmeleri gerekmektedir. Hasta, ağız hijyeni yönünden motive edilmeden önce yapılan protetik tedavilerin gerek intraoral gerekse ekstraoral temizliklerinin yeterince yapıp yapılamayacağı gözönüne alınarak amaca uygun materyal ve metodlar tercih edilmelidir.

ÖZET

Bu araştırmada aynı yörede oturan yaşları 0 - 70 arasında değişen kadın ve erkek 242 bireyin ağız hijyeni muayeneleri yapılarak dişlerin genel durumu değerlendirilmiştir. Ayrıca kullanılan protetik tedavi türünün ağız hijyeni ile ilişkisi incelenmiştir.

SUMMARY

Evaluation of the Prosthetic Clinical Findings in 242 Person
From the Same Region

In this investigation, clinical oral examination of 0 - 70 years old, 242 male and female living in the same region is made and their teeth in general is evaluated. Besides, the correlation between the prosthetic treatments and oral hygiene is examined.

KAYNAKLAR

- 1 — Bayırlı, G.Ş., Curilovic, Z.: Türk Askerlerinde Periodontal Hastalık ve Diş Çürüklerinin İncelenmesi, P.D. 1 : 183-192, 1976.
- 2 — Bayırlı, G.Ş., Güler, S., Aşçı, S.: Hava Harp Okulu Öğrencilerinin Periodontal Durumu, P.D. 5 : 31-44, 1980.
- 3 — Bayırlı, G.Ş., Gürbüzer, B., Sayar, K. : Türk Askerlerinde Ağız Bakımı ve Diş Çürüklerinin İncelenmesi, G.A.T.A. Bült., 26 : 769-774, 1984.
- 4 — Gürkan, İ.Y. : Türkiye'de 20-22 Yaşları Arasındaki Erkeklerde DMF indeksinin Tayini, İ.Ü. Dişhek. Fak. Der., 2 : 63-66, 1971.
- 5 — Velicangil, S.: Tıbbi Biyometri ve Tatbikatı, 2. Baskı, Sermek Matbaası, İstanbul, 1970.